

Ålands Näringslivs trendbarometer

Ålands Näringsliv genomför tre gånger i året en barometer som syftar till att mäta de löften sittande landskapsregering har givit gällande att förbättra företagens villkor.

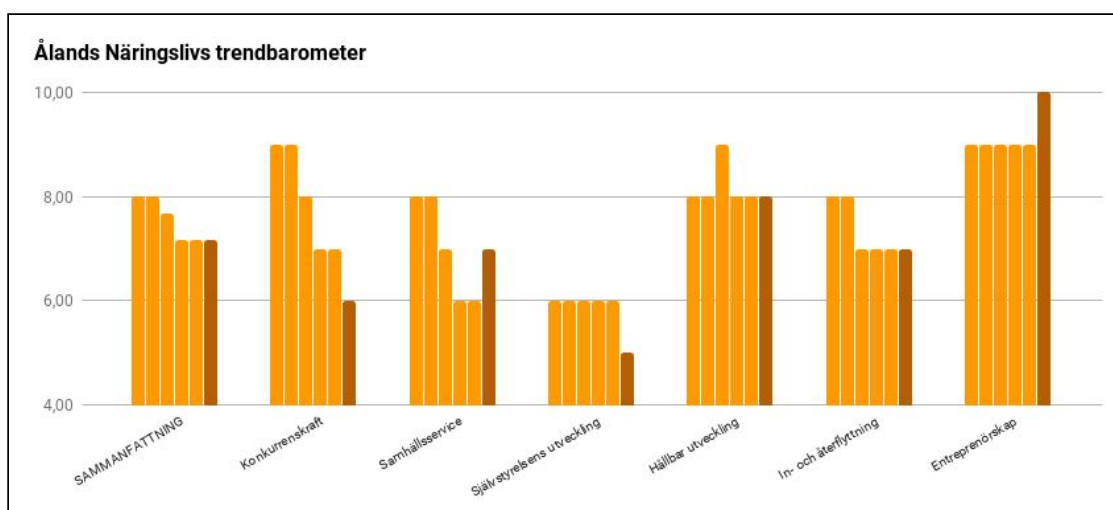
Vi tittar närmare på företagsklimatet utgående från sex olika rubriker. Vi följer en betygsskala så att det ska bli lättare att se om det har skett framsteg. Dessutom lyfter vi ut några löften ur regeringsprogrammet som vi följer upp med trafikljus. Färgen indikerar hur arbetet fortskrider med den specifika delen.

Sammanlagt medelbetyg				Barometern tas fram av Ålands Näringslivs styrelse och landskapsregeringen bedöms utgående från de initiativ och förändringar som de genomför. Skalan går från 4-10 där 10 anger utmärkta, 9 berömliga, 8 goda, 7 nöjaktiga, 6 försvarliga, 5 svaga och 4 underkända.
	Januari	Maj	September	
2016	8,0	8,0	7,7	
2017	7,2	7,2	7,2	
2018				
2019				

Datapunkter: feb16, maj16, okt16, feb17, jun17, sep17

Sammanfattning

Konkurrenskraften är på sjunkande. Vi har utmaningar med ett högre kostnadsläge för de åländska företagen, samtidigt som konsumenter världen över har större valmöjlighet än någonsin tidigare. Samhällsservicereformen har dock tagit stora politiska steg i sommar. Med utmanarrätter kunde även näringslivet hjälpa till med konkurrenskraft och att skapa en effektivare förvaltning. Vi ser pessimistiskt på självstyrelsens utveckling just nu. Primärt har man svårt att komma vidare med Helsingfors och det stoppar de mest självklara reformerna. Möjligheterna för entreprenörskapet har sällan varit bättre på Åland. Därför ger vi LR högsta betyg inom det området!

Bedömning av "Konkurrenskraft"				Ålands Näringslivs fokuspunkter
	Januari	Maj	September	
2016	9	9	8	
2017	7	7	6	
2018				
2019				

- Nordens enklaste regelverk
- Näringslivskonsekvensbedömning vid beslut
- Negativa effekterna av skattegränsen minimeras
- Regelverk på svenska
- Goda transporter öster- och västerut
- Tydliga ägardirektiv i offentligt ägda bolag

Kommentar

Konkurrenskraften är under lupp och en genomgång av olika gemensamma kostnader för företagen visar att Åland ligger på en betydligt högre nivå än närregionerna. Det här är naturligtvis inte hållbart i längden och ifall vi inte kommer tillrätta med detta, riskerar vi att fasa ut våra företag från Åland. Åländska företag behöver ha kostnadsnivå som åtminstone motsvarar närregionerna. Detta är dock fakta och vi ser att diskussionen med LR och aktörerna är i detta läge konstruktiv. Därför hålls betyget högre än vad som annars vore motiverat.

Ålands Näringsliv har också tillsammans med Företagarna och Visit Åland gett ett utlåtande kring en diskussion om nya stödregler. Där föreslogs det att man ska förenkla regelverket genom att göra förändringar i nuvarande stödsystemet. Tyvärr såg vi inte riktigt på samma sätt gällande dessa förenklingar. Snarare upplevde vi att förslagen skulle utmyнна i ett snävare regelverk som missgynnar lokala företag och deras produktutveckling. Vidare skulle man försvåra processen kraftigt då man önskade villkora stöd med icke-existerande certifieringar eller definitioner. Vi hoppas att man till sig av våra åsikter och istället tar fram stödregler som främjar det lokala näringslivet och som sätter oss i paritet med närregionerna.

Från regeringsprogrammet och *Ålands Näringslivs fokuspunkter*.

Avbyråkratiseringsprocess inleds, med modell från finska regeringens kommande förslag

↓ Valfungerande flygtrafik både öster- och västerut.

KRAFTSAMLING: ÅMHM:s verksamhet ses över med fokus på enklare vardag för åländska företagare

Implementering av "Ägarpolicy och riktlinjer för landskapsägda bolag och penningautomatföreningen".

Näringslivskonsekvensbedömning vid beslut om nya regler.

Bedömning av "Samhällsservice"				Ålands Näringslivs fokuspunkter
	Januari	Maj	September	
2016	8	8	7	
2017	6	6	7	
2018				
2019				

- Offentlig samhällsservice fungerar så effektivt som möjligt. Hänsyn behöver tas till ökad trygghet för medborgarna i mindre kommuner och ökad demokratisk insyn i de kommunala beslutsprocesserna.
- Fortsatta bolagiseringar, driftsprivatisering, införandet av utmanarrätter samt offentlig-privat samverkan inom offentliga sektorn, vilket tydliggör kostnader och frigör resurser som kan användas inom vård, skola och omsorg.

Kommentar

I dagens diskussion om hur samhällsservicen ska organiseras, saknar Ålands Näringsliv kommentarer om utmanarrätt. Utmanarrätter borde införas på Åland. Det är ingen revolution i sig, eftersom rätten att utmana verksamheter endast leder till att man måste göra en upphandling, inte att det automatiskt blir en privat verksamhet. I upphandlingen ställer man dessutom krav på hur mycket billigare anbuden bör vara (jfrt med dagens verksamhet) för att utmaningen ska bli verklighet. Den långsiktiga effekten av utmanarrätter torde bli en mer effektiv förvaltning.

En bieffekt är att offentliga Åland uppmärksammas på verksamheter som privata företag anser sig kunna sköta bättre. Således skulle införandet av utmanarrätter ge både lägre kostnader i offentlig sektor och ökad omsättning i näringslivet (=> mer skatteintäkter).

Landskapsregeringen har börjat processen mot effektivare samhällsservice. Vi har tidigare konstaterat att Landskapsregeringen fått alla mandat som är möjliga och nu står inför den svåra uppgiften att genomföra detta. Inte oväntat är kommunerna negativa, samtidigt som kritikerna inte alltid presenterar bra argument varför man ska behålla dagens strukturer. Bra att processen har startat. Status quo är inget alternativ.

Från regeringsprogrammet och *Ålands Näringslivs fokuspunkter*.

Offentlig privat samverkan (OPS) vid investeringar som minskar driftsutgifterna.

Bedömning av vilka landskapsverksamheter som kunde utföras helt eller delvis av privata bolag.

[Utmanarrätter](#) införs inom teknik och infrastruktur.

Utvärdering av driftsprivatiseringarna inom skärgårdstrafiken, i syfte att förbättra och effektivisera.

Nya verksamheter inom ÅHS i samverkan med privat sektor.

Hållbarhet inom den offentliga ekonomin (positivt årsbidrag samt en buffert för framtida lågkonjunktur)

KRAFTSAMLING: Översyn, utredning och lagstiftning kring kommunstrukturen

↑ Landskapsövergripande samhälls och vattenplanering

Uppdatering av den digitala agendan, införs mer konkreta mål och prioriteringar

Bedömning av "Självstyrelsens utveckling"				Ålands Näringslivs fokuspunkter
	Januari	Maj	September	
2016	6	6	6	
2017	6	6	5	
2018				
2019				

- Näringslivskonsekvensbedömning inför eventuellt övertagande av ytterligare behörighet till självstyrelsen, samt ifall överföring sker, en motsvarande justering av avräkningsbeloppet.
- Ett tydligt klargörande hur ett övertagande av beskattningsrätten skulle främja det åländska näringslivet. Vad blir bättre och enklare?

Kommentar

Betänkandet till ny självstyrelselag från Ålandskommitten kom under sommaren. Det finns många goda ideer och förslag i den digra luntan, men gällande egen beskattning är Ålands Näringsliv fortsatt tveksamma vilket vi har redogjort för många gånger.

Vi är dock besvikna att man inte lyckas komma längre med avräkningsbeloppet som föreslås bli kvar på 0,45%. Ser man till skatteintäkter, befolkningsutvecklingen och rent logiskt bör beloppet höjas. I bästa fall borde man även bygga in en mekanism som tar hänsyn till detta i framtiden. Då slipper vi dagens problem med det underfinansierade landskapet Åland som kommer att påverka den samhällsservice och de infrastrukturinvesteringar vi har råd med.

Vi ser också att debattklimatet har hårdnat. När det kommer utspel från ministernivå som uppenbarligen blandar ihop demilitariseringen och självstyrelsens utgångspunkter, inser vi att genomförandet av självstyrelselagen kommer att få hårt motstånd. Inte ens självklara saker (som avräkningsbeloppet) lär behandlas helt rationellt.

Positivt med betänkandet är ändå att det finns åtgärder som exempelvis kollektivavtal där Åland kan få en möjlighet att genom självstyrelsen skapa större flexibilitet på arbetsmarknaden.

Från regeringsprogrammet och Ålands Näringslivs fokuspunkter.

Diskussion med näringslivet kring utvecklande av självstyrelsen och dess förutsättningar.

↓ Eftersträvar en justering av avräkningsgrunden.

Tydligt klargörande hur egen beskattningsbehörighet kunde gynna Åland

Näringslivskonsekvensbedömning vid övertagande av nya självstyrelsebehörigheter

Bedömning av "Hållbar utveckling"				Ålands Näringslivs fokuspunkter
	Januari	Maj	September	
2016	8	8	9	<ul style="list-style-type: none"> • Ett livskraftigt näringsliv som utvecklas i en hållbar riktning samt att näringslivet inkluderas i arbetet med den framtida strategin för hållbar utveckling. • Det är viktigt att det skapas incitament för hållbar utveckling, snarare än ökad regelbörda.
2017	8	8	8	
2018				
2019				

Kommentar

Ålands Näringsliv stödjer den hållbara utveckling som landskapsregeringen vill införa. Vi arbetar för att hjälpa våra medlemsföretag i dessa frågor. Vi ser att *gott företagande* och *hållbart företagande* till stora delar innebär samma sak. Det vill vi bygga vidare på i samarbete med övriga åländska aktörer.

[Rapporten om ohållbara Åland](#) blev en stor nyhet i media i somras. Den antyder att Åland hör till de europeiska regioner där koldioxidutsläpp per hushåll är allra störst. Man kan inte argumentera mot att vi har höga koldioxidutsläpp och presenterat på det här sättet missgynnar det oss att vi har kalla vintrar, bor i små hushåll samt har god ekonomi. Här har man dock antagit förbrukningen enligt de kostnader vi betalar för el och bränsle. Eftersom vi har högre kostnader på Åland, ger det en missvisande bild. Enligt LR:s egen jämförelse skulle ett antagande på faktisk förbrukning göra att Åland hamnar på plats 33 bland de 170 jämförda regionerna.

Det är dock viktigt att vi håller en balans mellan ambition och praktisk verklighet. Även om Ålands Näringslivs stödjer ambitionen så vill vi undvika att den i praktiken innebär ett ökad mängd lagar, regler och dokumentationskrav på företagen. Detta är en reell risk. Ambitionen är att vara bäst i klassen (globalt) men vi måste även se till att vi inte i hastigheten "förbjuder" våra lokala företag att verka. Då har vi nämligen tappat Ålands "ekonomiska hållbarheten".

Från regeringsprogrammet och *Ålands Näringslivs fokuspunkter*.

Utvärdering och konkretisering av verksamhet kopplad till hållbarhetsarbete, näringslivsutveckling, sysselsättning och samhällsplanering

Hållbar utveckling i nära samarbete med näringslivet

Skapa incitament för hållbar utveckling, snarare än ökad regelbörda.

Bedömning av "In- och återflyttning"				Ålands Näringslivs fokuspunkter
	Januari	Maj	September	
2016	8	8	7	<ul style="list-style-type: none"> • Fortsatt stark in- och återflyttning av kvalificerad arbetskraft. • Avskaffande av näringsrättsbestämmelserna, för att göra oss mer attraktiva för kompetens och investeringar utifrån. • Jordförvärvsbestämmelserna uppdateras för att underlätta inflyttning av kvalificerad kompetens. • Hembygdsrätten öppnas upp för samtliga EU-medborgare.
2017	7	7	7	
2018				
2019				

Kommentar

Enligt ÅSUB:s rapporter under sommaren går de åländska företagen bra. Riktigt bra t.o.m. Sällan har rekryteringsbehovet varit större och det var många år sedan företagen var så positiva om sin närmaste framtid.

I det ljuset blir kompetensförsörjningen en större utmaning. Att hitta rätt kompetens till speciella funktioner i företagen är svårt. När omvärlden också går bra blir konkurrensen om duktiga personer svår. Därför är det positivt att Landskapsregeringen lyssnar och är beredda att stödja åtgärder för att underlätta rekryteringen.

Vi bör dock ta bort det största PR-hindret av dem alla genom att avskaffa näringsbestämmelserna, underlätta jordförvävsreglerna för inflyttade samt öppna hembygdsrätten för EU-medborgare. Vi måste aktivt motverka den missuppfattning som alla vet nämligen "att man inte får flytta till Åland"! Om vi går ovanstående skulle vi säga välkomna till Åland på ett annat sätt.

Nu är det dock annat på agendan och därför har dessa frågor kommit i skymundan. Ta tag i dem innan mandatperioden är slut.

Från regeringsprogrammet och *Ålands Näringslivs fokuspunkter*.

Åtgärder för att underlätta in- och återflyttning av kvalificerad arbetskraft

↓ Skärgårdsnämnden/Företagsam skärgård inriktas på näringsliv och inflyttning

Översyn av näringsrätten

Översyn av jordförvärvslagstiftningen

Bedömning av "Entreprenörskap"				Ålands Näringslivs fokuspunkter
	Januari	Maj	September	
2016	9	9	9	
2017	9	9	10	
2018				
2019				

- Ökad samordning av rådgivningsresurser till entreprenörer och företagsutveckling, där man proaktivt underlättar för entreprenörer och byggande av exporterande företag.
- Stärka entreprenörskapet i utbildningen.

Kommentar

Entreprenörskapet är centralt för det åländska samhällets överlevnad på sikt. Det är via nya och befintliga entreprenörer som vi skapar förutsättningar för morgondagens välfärd.

Därför är det positivt att kontakten med utbildningssektorn har förbättrats de senaste åren. Vi ser ett intresse av att föra fram entreprenörer i skolvärlden, även om skolvärlden själva har en bit att vandra innan man kan kalla sig "entreprenöriell".

Det är också positivt att Landskapsregeringen diskuterat att små och medelstora företag ska få en finansiell garanti när de investerar. Vi har ännu inte sett det konkreta förslaget, men ser att det kunde ha oerhört positiv effekt på vilka möjligheter en nyföretagare får. Fortfarande har vi utmaningar med export och tullhantering för mindre företag. Detta hindrar åländska företag att fullt ut ta del av de digitala möjligheterna. Diskussionen är dock igång och förhoppningsvis kommer vi framåt i denna evighetsfråga.

Trots att vissa saker fortfarande behöver lösas, ser vi att landskapsregeringens långsiktiga arbete med entreprenörskapet är värt att uppmärksamma med högsta betyg!

Från regeringsprogrammet och *Ålands Näringslivs fokuspunkter*.

Revidering av läroplanerna med utgångspunkt i det utbildningspolitiska programmet (entreprenörskap)

KRAFTSAMLING: Satsning på att skapa fler företag och fler arbetsplatser med fokus på tillväxtbranscher

↑ Det ska vara enkelt att starta och driva företag på Åland med hänsyn till finansiering, starthjälp, internationalisering samt kompetenshöjning

Ökad samordning av rådgivningsresurser till entreprenörer.